

Bu makaleye atıfta bulunmak için/To cite this article:

BULUT, İ, FURAL, İ, ÖZOĞUL, B. (2019). Turizmin Arttırıcı Etkisine Yeni Bir Örnek Akbaş (Serik-Antalya) Buggy Cross Turizm Noktası ve Buggy Cross Makinaları Üretimi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 23 (Özel Sayı) , 1889-1903.

Turizmin Arttırıcı Etkisine Yeni Bir Örnek Akbaş (Serik-Antalya) Buggy Cross Turizm Noktası ve Buggy Cross Makinaları Üretimi^(*)

İhsan BULUT ^(**)

Şakir FURAL ^(***)

Berna ÖZOĞUL ^(****)

Öz: Turizm faaliyetleri diğer sektörleri besleyen ve destekleyen yönleri ile arttırıcı bir etkiye sahiptir. Her geçen gün yeni çeşit ve motivasyonlarıyla tüm sektörlerden daha hızlı bir şekilde milyonlarca kişiye iş ve istihdam yaratmaktadır. Bu etkilenme, turizm-tarım, turizm-sanayi, turizm-ulaşım şeklinde çeşitlenmektedir. Turizm şekillerindeki çeşitlenme ise bu çeşitliliğin de önünde gerçekleşmektedir. Bileşen ve paydaşlarının giderek çoğalması turizmin çoğaltıcı etkisini artırmaktadır. Çalışma turizm-sanayi etkileşiminin çarpıcı örneklerinden biri olarak değerlendirilmelidir. Serik İlçesinin Akbaş kırsal mahallesindeki Buggy Cross istasyonu Buggy Cross imalathanesine dönüştürülmüş, imalat, bakım ve onarım hizmetleri de vererek, uluslararası pazarlara ulaşma başarısı göstermiştir. Buggy Cross'un yöre koşullarında diğer araçların erişemeyeceği alanlara kolaylıkla ulaşacak olması gelecekte bu aktiviteye katılımın yoğunlaşması ve talebin artmasına neden olacak üstünlükleridir. Bu çalışmada ülkemiz turizminde yakın zamanda ortaya çıkan Buggy Cross ele alınmış olup, alternatif turizm ailesinin yeni üyesi olan bu etkinliğin ortaya çıkış öyküsü, gelişmeler, sağlanan istihdam, yol açtığı arttırıcı etkiler ile sorunlar ve çözümleri ele alınacaktır. Çalışma Serik ilçesinin kırsal turizm araştırmaları esnasında çarpıcı bir örnek olarak tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve derinlemesine görüşmeler(mülakat) üzerine temellendirilmiş olup, turizm faaliyetine iştirak ve deneyimle özümseyerek hazırlanmıştır. Buggy Cross güzergâhları ile ilgili etütler yapılarak, güzergâha doğal ve kültürel turistik öğelerce zengin alanların dâhil edilmesi gerekliliği temel problemler arasında düşünülmüştür. Yakın zamana kadar turizm literatürüne geçmemiş olan bu kavramın bugün bir turistik aktiviteye dönüşmesi ve önemli boyutlara ulaşarak, arttırıcı birçok etki yaratmasına karşılık, tanıtım, mevzuat ve pazarlama ile ilgili kısıtlılıkların varlığı da dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Serik, kırsal turizm, eko turizm, buggy cross, imalat

A New Example for the Increasing Effect of Tourism Akbaş (Serik - Antalya) Buggy Cross Tourism Point and Buggy Cross Machines Production

Abstract: Tourism activities have an increasing effect on other industries with its promoting and supporting aspects. With each passing day, it creates jobs and employment for millions of people faster than any other sector with its new types and motivations. This impact varies in the

^{*)} Bu çalışma, "1. Uluslararası İstanbul Coğrafya Kongresi" adlı bilimsel toplantıda (20-22 Haziran 2019) aynı başlıkla sözlü bildiri olarak sunulan ve sadece özeti yayınlanan bildiri metninin genişletilerek güncellenmiş şeklidir.

^{**)Prof. Dr. Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (e-posta: ihsanbulut@akdeniz.edu.tr) ORCID-ID: orcid.org/0000-0002-4873-3479}

^{***) Arş. Gör. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü (e-posta: furalsakir@gmail.com) ORCID-ID https://orcid.org/0000-0002-1603-2424}

^{****) Doktora Öğrencisi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya ABD (e-posta: brnozgl@gmail.com) ORCID ID. orcid.org/0000-0001-7912-8186}

form of tourism-agriculture, tourism-industry, and tourism-transportation. Diversity in the forms of tourism is far ahead of this diversity. The increasing number of components and stakeholders increases the multiplying effect of tourism. The study should be considered as one of the striking examples of tourism-industry interaction. Buggy Cross station in Akbaş rural district of Serik District has been converted into Buggy Cross workshop and has been able to reach international markets by providing manufacturing, maintenance and repair services. The fact that Buggy Cross can easily reach areas that other vehicles cannot reach under the local conditions is the most important advantage that will lead to intensification of participation in this activity and increasing demand in the future. In this study, the recent emergence of Buggy Cross in tourism of our country is discussed and the emergence of this activity as the new member of the alternative tourism family, developments, employment it provides, increasing effects and problems and solutions will be discussed. The case was identified and evaluated as a striking example while research on the rural tourism in Serik district was being conducted. The study is based on observation and in-depth interviews (qualitative research methods) and prepared by internalizing experience and participation to tourism activities. After searching the Buggy Cross routes, the necessity of including the natural and cultural touristic areas in the route were considered among the main problems. This concept, which has not been included in the tourism literature until recently, has turned into a touristic activity and by gaining greater importance has had a lot of enhancing effects on tourism. However, the presence of restrictions on promotion, legislation and marketing is also noteworthy.

Keywords: Serik, rural tourism, eco-tourism, buggy cross, production.

Makale Geliş Tarihi: 17.06.2019

Makale Kabul Tarihi: 25.11.2019

I. Giriş

Türkiye’de Turizm, 1990’lı yılların başından itibaren her geçen gün kendini yenileyen, hızla değişen ve sürekli gelişme gösteren sektörlerden biri olmuştur. Bu sektörün yaşadığı yenilenme ve hızlı gelişim, turizm tercihleri ve türlerinde de çeşitlenmeye neden olmuştur.

Turist sayısı, niteliği, konaklama süresi sürekli değişen ölkemizde turizm pek çok değişkenden etkilenmektedir. Mutlaka bunu önlemek ve kalış sürelerini artırıcı önlemler alınması gerekmektedir. Bunun için dünyada birçok ölkenin vazgeçtiği paket turlar ve her şey dâhil sistemi, deniz, kum, güneş üçlüsünün dışına çıkılması gerekmektedir. Bu nedenle de alternatif turizm faaliyetlerine yönelik çabaların artırılması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Tarihi, arkeolojik, kültürel, unsurların detaylı bir şekilde envanteri çıkarılarak yerel ve uluslararası turizmin hizmetine ve dikkatine sunulması önem taşımaktadır. Ekstrem turizm yatırımları, ilginç doğa olayları, flora, fauna bu anlamda büyük önem taşımaktadır.

Türkiye turizminde çok ciddi sayısal ve şekilsel değişmeler yaşanmaktadır. Bu nedenle gelecekte ağırlayacağımız konuklar bugünkünden, daha farklı, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklere sahip olacaklar, talepleri ve eğilimlerinde de önemli değişiklikler yaşanacaktır (Tablo 1,2,3). Aşağıdaki tablolarda onar basamaklı kademeler oluşturularak Türkiye’ye yönelik turizm hareketinin derecelendirilmesine çalışılmıştır. Kuşkusuz

sıralama sayısal değerlerden çok, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel bakımdan yüklü anlamlar da taşımaktadır. Gelecek açısından Türkiye turizm pazarı ve yatırımlarının hangi yönlerde geliştirilmesi gerektiğine de ışık tutmaktadır.

Tablo 1. Türkiye’ye Turist Yöneliminde Birinci Derecede Yer Alan Ülkeler ve Sıralamalarında Görülen Sayısal ve Oransal Değişmeler (2015-2017).

MİLLİYET	Turist Sayısı			%			Değişim %	
	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
Rusya Fed.	3 649 003	866 256	4 715 438	10,07	3,42	14,55	-76,26	444,35
Almanya	5 580 792	3 890 074	3 584 653	15,40	15,34	11,06	-30,30	-7,85
İran	1 700 385	1 665 160	2 501 948	4,69	6,57	7,72	-2,07	50,25
Gürcistan	1 911 832	2 206 266	2 438 730	5,27	8,70	7,52	15,40	10,54
Bulgaristan	1 821 480	1 690 766	1 852 867	5,03	6,67	5,72	-7,18	9,59
İngiltere	2 512 139	1 711 481	1 658 715	6,93	6,75	5,12	-31,87	-3,08
Ukrayna	706 551	1 045 043	1 284 735	1,95	4,12	3,96	47,91	22,94
Irak	1 094 144	420 831	896 876	3,02	1,66	2,77	-61,54	113,12
Hollanda	1 232 487	906 336	799 006	3,40	3,57	2,47	-26,46	-11,84
Azerbaycan	602 488	606 223	765 514	1,66	2,39	2,36	0,62	26,28

Kaynak: Tuik, 2018

Tablo 2. Türkiye’ye Turist Yöneliminde İkinci Derecede Yer Alan Ülkeler ve Sıralamalarında Görülen Sayısal ve Oransal Değişmeler (2015-2017)

MİLLİYET	Turist Sayısı			%			Değişim %	
	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
S.Arabistan	450 674	530 410	651 170	1,24	2,09	2,01	17,69	22,77
Yunanistan	755 414	593 150	623 705	2,08	2,34	1,92	-21,48	5,15
Fransa	847 259	555 151	578 524	2,34	2,19	1,79	-34,48	4,21
Romanya	441 097	357 473	423 868	1,22	1,41	1,31	-18,96	18,57
Belçika	617 406	413 614	419 998	1,70	1,63	1,30	-33,01	1,54
Kazakistan	423 744	240 188	402 830	1,17	0,95	1,24	-43,32	67,71
İsrail	224 568	293 988	380 415	0,62	1,16	1,17	30,91	29,40
ABD	798 787	459 493	329 257	2,20	1,81	1,02	-42,48	-28,34
Polonya	500 779	205 701	296 120	1,38	0,81	0,91	-58,92	43,96
İsveç	624 649	320 580	289 134	1,72	1,26	0,89	-48,68	-9,81

Kaynak: Tuik, 2018.

Tablo 3. Türkiye'ye Turist Yöneliminde Üçüncü Derecede Yer Alan Ülkeler ve Sıralamalarında Görülen Sayısal ve Oransal Değişmeler(2015-2017)

MİLLİYET	Turist Sayısı			%			Değişim %	
	2015	2016	2017*	2015	2016	2017*	2016/2015	2017/2016
Avusturya	486 044	310 946	287 746	1,34	1,23	0,89	-36,03	-7,46
Ürdün	162 866	203 179	277 729	0,45	0,80	0,86	24,75	36,69
Danimarka	408 841	329 618	269 026	1,13	1,30	0,83	-19,38	-18,38
Kuveyt	174 486	179 938	255 644	0,48	0,71	0,79	3,12	42,07
Ç.H.C.	313 704	167 570	247 277	0,87	0,66	0,76	-46,58	47,57
K.K.T.C	233 278	222 839	245 858	0,64	0,88	0,76	-4,47	10,33
Lübnan	197 552	191 642	237 476	0,55	0,76	0,73	-2,99	23,92
Türkmenistan	174 330	165 762	230 881	0,48	0,65	0,71	-4,91	39,28
Belarus	204 355	113 793	229 229	0,56	0,45	0,71	-44,32	101,44
İsviçre	380 338	215 194	206 479	1,05	0,85	0,64	-43,42	-4,05
İtalya	507 897	213 227	205 788	1,40	0,84	0,63	-58,02	-3,49
Hindistan	131 869	79 316	86 996	0,36	0,31	0,27	-39,85	9,68

Kaynak: Tuik, 2018.

II. Kuram

Turizm en hızlı istihdam sağlayan bir ekonomik sektördür. Aynı zamanda turizm faaliyetleri diğer sektörleri besleyen ve destekleyen yönleri ile arttırıcı bir etkiye sahiptir. Dünya Turizm ve Seyahat Konseyi turizmi *dünyanın en büyük endüstrisi, refah ve istihdam yaratan en büyük işvereni* olarak tanımlanmakta ve *her üç saniyede bir yeni iş olanağı* yarattığını ifade etmektedir (Özgüç, 1998: 1). Ülkemiz gerek coğrafi konumu, gerekse turistik değerleri itibarıyla dünya turizminde önemli bir yer işgal etmektedir (Köksal, 1982: 183). Her geçen gün yeni çeşit ve motivasyonlarıyla tüm sektörlerden daha hızlı bir şekilde milyonlarca kişiye iş ve istihdam yaratmaktadır. Bu etkilenme, turizm-tarım, turizm-sanayi, turizm-ulaşım, turizm-ticaret, turizm-pazarlama, turizm-haberleşme, turizm-eğitim, turizm-sağlık şeklinde artarak çeşitlenmektedir.

Türkiye'de turizm mekânlarının farklı gelişme dönemleri yaşamakta (Doğaner, 2001: 1) olduğu, bir kısmının henüz adı bile konmazken, bir kısmının gelişmediği, bir kısmının, gelişme evresinde önemli bir kısmının da tahribat dönemini yaşadığı dikkat çekmektedir. Dünyanın her yerinde olduğu gibi turistik aktivitelerde büyük bir çeşitlenme ülkemizde de yaşanmaktadır. Bu nedenle turizm tipleri, türleri sınıflandırmaları her geçen gün yenilenmekte ve çeşitlenmektedir. Kırsal turizm ülkemizde şehir turizmi karşılığı olarak henüz yer almamaktadır (Doğanay ve Zaman, 2015: 6-7). Oysa batılı kaynaklarda ve

uygulamalarda kırsal turizm etkinlikleri çok önceden yer almış durumdadır. Kırsal alanlar şehirselleşen alanların aksine daha doğal ve kültürel unsurlar bakımından gözlenebilir özellikler ve çeşitliliklerle doludur.

III. Amaç ve Yöntem

Bu çalışmayla ortaya konulmak istenen iki önemli olay vardır. Öncelikli amacımız alternatif ve yeni bir turizm çeşidi olan Buggy Cross turizmine ilişkin genel bilgiler vermek ve bilimsel bir tanıtım gerçekleştirmektir. Giderek çeşitlenen ve güncellenen turizm çeşitliliği ve literatürüne önemli bir katkı sağlamak da önemli hedeflerimiz arasındadır. Turizmin arttırıcı etkisine canlı ve çarpıcı yeni bir örnek olarak Buggy Cross makinaları üretimi, sorun ve çözümleri ile ilgili bilgiler vermektir.

Yakın zamana kadar turizm literatürüne geçmemiş olan bu kavramın bugün bir turistik aktiviteye dönüşmesi ve önemli boyutlara ulaşarak, arttırıcı birçok etki yaratmasına karşılık, tanıtım, mevzuat ve pazarlama ile ilgili kısıtlılıkların varlığı da dikkat çekmektedir. Bölgenin yoğun turizm destinasyonlarına yakınlığı nedeniyle alternatif turizm arayışlarına bir çözüm olacak bu faaliyetin, Antalya turizmine eko turizm, kültür turizmi, kırsal turizm, macera turizmi bakımından olumlu etkileri olacağı ortadadır.

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve derinlemesine görüşmeler(mülakat) üzerine temellendirilmiş olup, turizm faaliyetine iştirak ve deneyimle özümsevenek hazırlanmıştır. Turistik etkinliklere uygulamalı katılım da sağlanarak, beklentilerin gerçekleşmesi, katılımcı memnuniyeti deneyimlenerek ölçülmüş, turistlerin heyecan ve doyumlarına tanık olunmuştur. Katılımcı dağılımı, tercihleri, profili de bu sayede önemli ölçüde tespit edilmiştir. Tur ve tesise ilişkin tüm görseller değerlendirilerek kısıtlı literatüre rağmen özgün metinler oluşturulmaya çalışılmıştır. Buggy Cross güzergâhları ile ilgili etütler yapılarak, güzergâha doğal ve kültürel turistik öğelerce zengin alanların dâhil edilmesi gerekliliği temel problemler arasında düşünülmüştür.

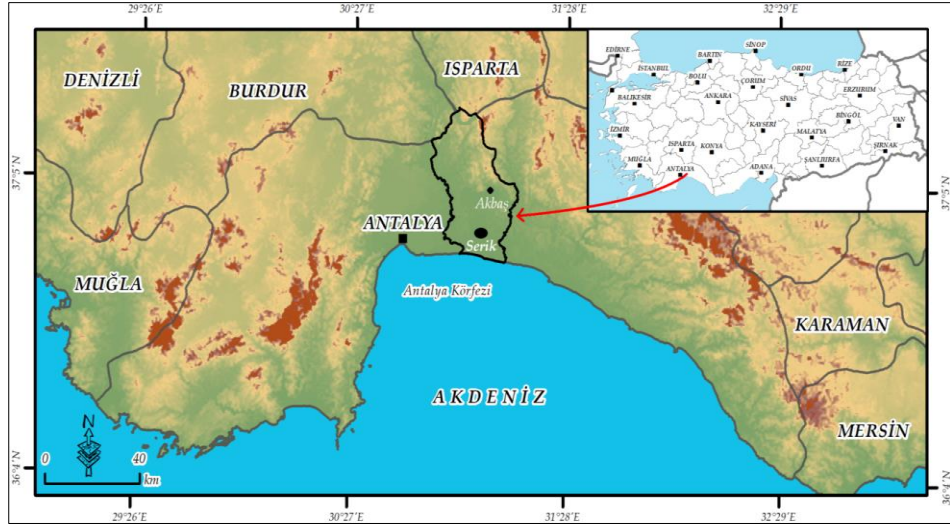
IV. Lokasyon Özellikleri

Buggy Cross merkezi Antalya il merkezine 66 km mesafede, Serik ilçe merkezine yaklaşık 28 km mesafede bu ilçenin kuzeyinde bulunan Akbaş Kırsal Mahallesi(Köy) arazisinde sarıçam ormanları içerisinde yer almaktadır(Şekil 1. Fotoğraf 1.). Tesisler Akbaş-Serik karayolu üzerinde kırsal yerleşmeye ve Zeytintaşı mağarasına 1 km kadar mesafede yer almaktadır(Fotoğraf 2.). Akdeniz iklimi etkisinde gelişen flora ve bitki örtüsü ile karstik arazi yapısında gelişen şekillenme, Akbaş deresi başlıca doğal görünimleri oluşturmaktadır. Gerideki Toros Dağları ana morfolojik birimdir.

Bu çalışmada ülkemiz turizminde yakın zamanda ortaya çıkan Buggy Cross ele alınmış olup, alternatif turizm ailesinin yeni üyesi olan bu etkinliğin ortaya çıkış öyküsü, gelişmeler, sağlanan istihdam, yol açtığı arttırıcı etkiler ile sorunlar ve çözümleri ele alınacaktır. Çalışma Serik ilçesinin kırsal turizm araştırmaları esnasında çarpıcı bir örnek olarak tespit edilmiş ve araştırma konusu olarak değerlendirilmiştir.

V. Akbaş Buggy Cross Makinaları İmalathanesi Buggy Cross Tesisinin Önemi

Çalışma turizm-sanayi etkileşiminin çarpıcı örneklerinden biri olarak değerlendirilmelidir. Serik ilçesinin Akbaş kırsal mahallesindeki Buggy Cross istasyonu Buggy Cross imalathanesine dönüştürülmüş, imalat, bakım ve onarım hizmetleri de vererek, uluslararası pazarlara ulaşma başarısı göstermiştir

Şekil 1. Araştırma Sahasının Lokasyonu

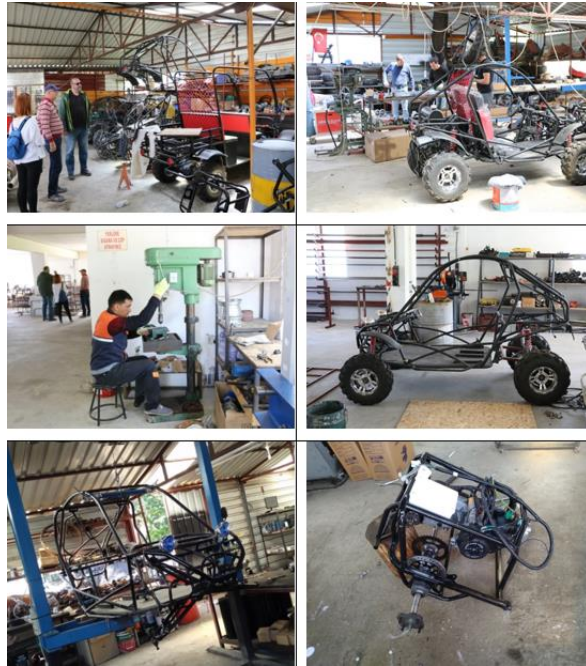

Fotoğraf 1. Buggy Cross Merkezi ve yakın çevresinin doğal ve beşeri görünümü

Fotoğraf 2. Buggy Cross Merkezi işletme ve atölyelerinin toplu görünümü

Başlangıçta sadece tamirat ve montajla başlayan üretim faaliyetleri 10 yıl önce imalata dönüşmüştür. Günlük en az 1 makine üretilebilecek kapasite ile yıllık 500 adet üretim gerçekleştirilen tesisin pazar ağı da genişleyerek yurtiçi ve yurtdışı boyutlarına ulaşmıştır (Fotoğraf 3-4.).

Fotoğraf 3. Buggy Cross Makinaları Üretim İstasyonu ve Çeşitli üretim aşamalarından görüntüler

Fotoğraf 4. Grup talepleri üzerine 4 koltuklu araçlar üretilmiştir

20 işgücünün çalıştığı tesiste, 6 çalışanın Türkmenistan Daşoğuz'dan (Taşağız), diğer çalışanların Akbaş köyü nüfusundan olduğu öğrenilmiştir. İşletme 6 dönüm alana kurulmuş olup, 3 katlı atölye binası, iki katlı yönetim binası ve gişe-emanet-duşların bulunduğu turistik işletmeden oluşan yapı elemanları ile otopark ve bahçe düzenlemesinden oluşur. Yöresel yemeklerin sunulduğu bir mutfak ve restoran mevcuttur. Tesiste günlük en az 1 makine üretilmektedir ve yıllık 500 adet üretim yapılmaktadır. Talep olduğu takdirde bu sayının da arttırılabileceği belirtilmiştir. Maliyetinin 18-20 bin TL olduğu makinalar yurtiçi ve yurtdışına 25 bin TL veya karşılığı döviz ile pazarlanmaktadır.

Akbaş Buggy Cross işletmelerinin Türkiye ekonomisi, köyde yaşayanlara istihdam sağlama ve kurulduğu bölgede kırsal turizmi teşvik etmek gibi üç önemli fonksiyonu bulunmaktadır. Bahsi geçen fonksiyonlardan en dikkat çekici olanı hiç kuşkusuz Türkiye ekonomisine katkısıdır. Bu katkı Buggy Cross aracı üretimi ve ihracatı ile turlardan elde edilen döviz gelirleri şeklinde olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. Buggy Cross işletmesinde araçların motoru ve lastikleri dışında kalan bütün aksam yerli ve milli imkânlar ile üretilmektedir. Motorun ithal edilmesi ve yerli marka lastik temin edilmesinin ardından araçlar tesiste monte edilerek tüm dünyaya ihraç edilmektedir. Tesis yetkilileri ile yapılan görüşmelerde 100'ün üzerinde ülkeye ihracat yapıldığı tespit edilmiştir. İstihdam Akbaş yerleşmesi ağırlıklı olup, tesiste, çalışanların önemli bir

bölümü yerleşme sakinlerinden oluşmakta ve hizmet üretimi ile sunumu sağlanmaktadır. Tesis ağırladığı 100 binin üzerinde ziyaretçisiyle nitelikli turistin kırsal kesimle temasını güçlendirmekte olup alternatif turizm çeşitliliğine kapı aralar niteliktedir. Yöre doğal ve beşeri turizm kaynakları açısından son derece zengin olup, bu kaynaklara ulaşmanın ilk adımı Buggy Cross merkezidir. Entegre turistik çeşitlenmelerle, rafting, trekking, tırmanma, şelale, mağara, kanyon ziyaretleri, yamaç paraşütü, foto safari, eko turizm, kültür turizmi aktiviteleri şeklinde onlarcasına ev sahipliği yapacak potansiyele sahiptir. Ülkemizin diğer yörelerinde de olduğu gibi yörenin mutfak kültürü, turizm bakımından önemli bir kaynak değeridir (Zaman, 2012:113).

Buggy Cross işletmesinin Türkiye ekonomisine bir diğer katkısı turlara katılan yabancı turistlerden elde edilen döviz gelirleridir. Düzenlenen turlara katılmak isteyen turistler sahil bölgesindeki otellerden özel araçlar ile Akbaş köyüne getirilmekte köyde bulunan işletmede ziyaretçiler bir müddet dinlendikten sonra araçlara binerek rehberler eşliğinde dağlık alanda tura çıkmaktadır(Fotoğraf 5.). Ancak Akbaş köyü içerisinde ve çevre köylerde kırsal turizm yatırımları olmadığı için gününbirlik turun sonunda bütün turistler otellerine aynı servislerle geri dönmektedir. Bu durum köy ve yakın çevresinin bölgeye gelen turistler ile temas kuramamasına ve kırsal turizm faaliyetlerinden gelir elde edememesine neden olmaktadır. Yakın mesafedeki(yaklaşık 1 km) Zeytintaşı Mağarası bile buraya gelen turistlerle buluşturulamamaktadır.

Fotoğraf 5. Tura katılmak isteyenler servislerle istasyona taşınmaktadır

Tüm bunlara rağmen yılda yoğun sezonda 3, normal sezonda 2 ve sezon başı ve sonunda günlük bir turun yapıldığı tesisin yılda 100.000 kişiyi ağırladığı anlaşılmaktadır.

Bunun Antalya ekonomisine girdisi yaklaşık 6-7 milyon dolar kadardır. Ülkemiz turizmindeki konaklama sürelerinin kısalığı, kişi başına artan düşük olan harcama tutarları düşünüldüğünde alternatif bir turizm faaliyeti olarak nitelendirdiğimiz bu etkinlikle bu etkinin daha da büyüdüğü ve konaklama süresinin uzamasına katkısının olduğu anlaşılmaktadır.

A. Akbaş Buggy Cross Merkezi Yerleşme İlişkileri

Akbaş Buggy Cross işletmelerinde birkaç teknik usta dışında kalan atölye personelinin tamamı köy sakinleri arasından seçilmiştir. Bunun dışında işletmenin lokanta tesislerinde börek ve gözleme gibi yerel lezzetlere yer verilmiş, bahsi geçen yiyeceklerin hazırlanmasında köyde yaşayan kadınlara da iş imkânı sağlanmıştır. İşletmenin Akbaş köyü ve yakın çevresi için sunduğu en önemli fırsat bölgeye turist çekiyor olmasıdır. Buggy Cross işletmesi sayesinde sahil bölgesinden köye turist gelmektedir. Ancak köy ve çevresinde kırsal turizme yönelik işletmelerin kurulmaması olması turistlerin köyde bir çekicilik bulamadığı için tura katıldıktan sonra otellerine dönmelerine ve temasın zayıf kalmasına neden olmaktadır. Hâlbuki Akbaş köyü de doğal, kültürel, ekonomik özellikleri ve taş evleri ile önemli bir kırsal konaklama potansiyeline sahip olup, kırsal konut ekolojisi açısından da zengin bir alandır. Antalya çevresi arı serenleri (Bulut vd., 2018: 694-707; Ceylan, 2012: 151-168; Hadimli, 2019: 394-402) ambarlar gibi ilginç konut örnekleri ile de kırsal turizm için önemli kaynak değerlere sahiptir. Bu durum kırsal turizm açısından önemli bir fırsattır. Köydeki eski taş evlerin restore edilerek butik otellere ya da kiralık konaklara dönüştürülmesi turistler için önemli bir konaklama çekiciliği sunacaktır. Bunun yanında Akbaş köyünün merkeze yakın yaylaları ile doğal güzelliklerinin Buggy Cross turlarına entegre edilmesi turistlerin köyde de yeterli vakit geçirmesini sağlayacaktır. Serik ilçesi ile özdeşleşen geleneksel ürünler (serik bıçağı, halı kilim, yöresel gıdalar) için de önemli bir tanıtım ve pazar olanağı oluşacaktır.

B. Entegre Turizm Olanakları

Kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi için en önemli ihtiyaçlardan birisi proje ve yatırımdır. Kırsal turizm potansiyeli son derece yüksek bir yerde yapılan yanlış proje ve yatırımlar bölgenin turizm destinasyonu olma imkânlarını kısıtlayacak kadar tehlikeli olabilmektedir. Ancak düşük kırsal turizm potansiyeline sahip yerlerde yapılan doğru proje ve yatırımlar da bölgenin önemli bir turizm destinasyonu haline gelmesine fırsat sunacak kadar önemlidir. Serik ilçesi kırsal turizm potansiyeli son derece yüksek bir destinasyondur. İlçe sınırları içerisinde kırsal turizme konu olabilecek farklı özellikte ve çok sayıda lokasyon, bu lokasyonları temsil eden ürünler bulunmaktadır. Ancak bahsi geçen lokasyonların birçoğunda kırsal turizme dair proje ve yatırımlara rastlanmamıştır. Bu konudaki tek istisna Zeytintaşı Mağarası yakınlarında kurulan Buggy Cross işletmesidir. Çalışmanın bu bölümünde bahsi geçen işletmenin faaliyetleri, Türkiye ekonomisine katkısı ve yöreye yapabileceği katkılar üzerine değerlendirmeler yapılmıştır.

Buggy Cross turları ile sera ziyaretleri, organik ürün alış verişi(topla tart, bahçeden al), mağara turizmi, şelaleler, zirveler, tarihi yerler, ören yerleri güzergâha eklenebilir, alternatif güzergâhlar oluşturulabilir. Böylece bu faaliyet kırsal turizmin de çeşitlenmesi ve yoğunlaşmasına olanak sağlayabilir.

C. Buggy Cross Merkezinin Ayırt Edici Özellikleri

Buggy Cross katılımcılığı ve etkinliği *artı turizm* faaliyeti olarak nitelendirilebilir. Kıyı turizmine ait hazır müşteriye ağırladığı için de konaklama süresini ve harcama miktarını arttırıcı özelliğe sahiptir. Eğlence, deniz, otel turizminin aksine doğayı ve kırsal alanı mekân olarak seçtiği için kültürel etkileşimin ve tanıtımın yoğun yaşandığı turizm şeklidir.

Sanıldığıının aksine yeni bir faaliyet olmasına rağmen Buggy Cross işletmesi önemli bir ağırlama hacmine ve gelir düzeyine ulaşmış bulunmaktadır. Hiçbir reklam yapılmadan, turistik yer levhası bulunmadan bugünkü gelinen noktada 100 000 turist sayısına ulaşılmış olup, katılımcı başına 60-65 dolarlık ücretle yöre ekonomisine yaklaşık 6.5 milyon dolar girdi sağlanmaktadır. Yıl içinde 12 ay açık olan tesislerde sezon Nevruzla başlar, Mart ayından Kasım'a kadar her gün gerçekleştirilen turlarla yoğun bir dönem yaşanmaktadır. Konaklama yapılmadan gerçekleşen bu turlar gününbirlik ziyaretler şeklindedir. Bu nedenle önemli bir yatırım ve işletme sermayesi de gerekmemiştir. Katılımcılar kişisel girişimler ve kısıtlı tanıtımlarla belli başlı otellerden transferlerle sağlanmaktadır. Buggy Cross parkurları doğal ortamları kullanmaktadır. Bu nedenle yapıları yollar, asfaltlar kullanılmadığı için trafik, kaza riski gibi dezavantajlar oluşturmamaktadır. Çeşitlenen turizm hareketleri turistlerin algısının ve ilgisinin de değiştiğini göstermektedir. Kumsala hapsedilen turizme karşı bakir kalan dağlar artık cazibe merkezi haline gelmiştir. Buggy Cross turlarına Arap turistlerin ilgisinin daha yoğun olduğu, İskandinav ve Rusların da ağırlıklı ziyaretçi profilini oluşturduğu görülmüştür. Almanlar ise nadir olarak (yaş ortalamasından dolayı) katılıyor.

Yukarıdaki tablolar ülkemize yönelik uluslararası turizm hareketinin, yönü, geleceği, tercihler ve planlama açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Bu tablolarda Avrupa ülkelerinden gelen turist sayısındaki azalmalar ile Orta Doğu ve Orta Asya Ülkelerinden gelenlerin sayısındaki artışlar dikkat çekmektedir. Aynı şekilde Uzak Doğu ülkelerinden gelenlerin sayısında da önemli artışların olduğu gözlenmektedir. Bunun anlamı şudur; Avrupalı turistlerin güdülleri, beklentileri ve mekân tercihleri ile bu ülkelerden gelenlerin tercihleri arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Bu yüzden de bugüne kadar Avrupalı turiste yönelik, eğlence, deniz, kum, güneş turizm olgusunun dışında, kültürel turizm, inanç turizmi, doğa turizmi destinasyonlarının da iyi belirlenerek organize edilmesi diğer aktivitelere entegre edilerek veya bağımsız destinasyonlar halinde geliştirilmesi gerekmektedir.

D. Buggy Cross Güzergâhı(Parkur) ve Tur

Buggy Cross güzergâhı tümünde zor, özellikle tırmanma ve inişler, keskin virajlar(dönüşler), dere ve çaylardan geçişler ile iklimatik şartlara göre zorluk şartları açısından değişen özelliklere sahiptir. Tüm bunlar aslında turu eğlenceli kılan önemli

info(bilgilendirme), araçların temini ve start hazırlığı gibi birtakım işlemlerden ibaret olup tesis yetkilileri tarafından gerçekleştirilir(Fotoğraf 6.). Uygun kıyafet seçimi, bandana, gözlük, ıslanmaya karşı su geçirmez özel giysiler edinmek gerekmektedir. Müessese tarafından temin edilen bu kıyafetler tur bitiminde iade edilmektedir. **Tur** bir dizi eylemden oluşmaktadır. Güvenlik, uyulması gereken kurallar, tur düzeni, rehber itaat bunlardan en önemlileridir. Tur bir dizi kurallar çerçevesinde gerçekleştirilir. Bunlar, sollama yapılmaması, araçtan, sarkmama, emniyet kemersiz binmeme, öndeki aracı takip mesafesini koruma ve rehberin işaret ve talimatlarına uyma şeklindedir. Tur boyunca her araç ve ziyaretçi, havadan ve yerden görüntülenmekte, tur sonunda bir cd eşliğinde tura ilişkin görüntü ve video çekimleri ziyaretçilere hediye edilmektedir. Turun varış noktasında yaklaşık yarım saatlik bir mola ile yıkanma, **dinlenme**, yeme-içme ve ihtiyaçların giderilmesi sağlanmaktadır. **Dönüş** aynı kurallar ile belli bir noktaya kadar aynı güzergâhtan devam etmektedir(Fotoğraf 7-8.). Ancak dönüş yolunun yarısından itibaren Buggy Cross merkezini yamaçtan, yüksek alanlardan görecek ve yörenin panoramik doğal manzarasını izlettirecek şekilde farklılaştırılmaktadır. İstasyona dönüş bir düzen içinde gerçekleşmekte, **varış** noktasında araçlar ziyaretçilerden teslim alınarak bir sonraki tur için yıkanmakta, temizlenmekte ve başlangıç alanına bir düzen içerisinde park edilmektedir.

Fotoğraf 6. Tura başlamadan önce bir takım bilgilendirme ve eğitimler verilmektedir.

Fotoğraf 7. Turdan ve mola yerinden çeşitli görüntüler

Fotoğraf 8. Parkur ve dönüşle ilgili görünüm

VI. Sonuç

Türkiye'nin turizm çeşitliliği her geçen gün artmaktadır. Çeşitlilik ve alternatifler daha çok kırsal alanlarda gerçekleşmektedir. Bunlardan birisi de Buggy Cross turizmidir.

Akbaş Buggy Cross merkezi kısa sürede turizme dayalı olarak hızlı bir gelişme göstererek hem turizm anlamında hem de sanayi anlamında alternatif bir ekonomik faaliyet merkezi olarak yerini almıştır. Bunda etkili olan lokomotif sektör turizmdir. Ancak turizmin tüm sektörler üzerinde arttırıcı etkisini biz bu kez yoğun olarak turizm-sanayi ilişkisi şeklinde sonuç verdiğini görüyoruz. Ayrıntıda düşünülecek olursa aslında turizmin sektörlere etkisi yalnızca sanayi ile sınırlı da değildir. Ulaşım, hizmetler, pazarlama, tarım, kültürel ilişkileri de bir arada görmek mümkündür.

Aktivite sezonunun uzunluğu, nitelikli turiste hizmet vermesi, doğal alanları kullanması, yatırım ve tesis maliyetlerinin düşüklüğü, doğayla ve kültürel miraslarla iç içe olma avantajlarının yanında, tanıtım eksikliği, yetersiz yönetmelik-yasal düzenlemeler ve mevzuat engellebi kısıtlar bulunmaktadır. Gerekli teşvikler ve tanıtım sayesinde kırsal kesimde benzer yatırımlara kapı aralanacaktır.

Katkı Belirtme

Çalışma Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi tarafından desteklenen SBA-2018-3640 nolu “Serik İlçesinin (Antalya) Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi” başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır. Destekleri için Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi’ne teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Bulut, İ., Erdoğan, N., ve Özoğul, B. (2018). “Geleneksel Arıcılık ve Kırsal Konut Ekolojisi Açısından Elmalı Yöresi Arı Serenleri”. Bedia Koçakoğlu ve diğ. (Ed.). *Antalya Kitabı -1-, Selçuklulardan Cumhuriyete Sosyal Bilimlerde Antalya* (ss.694-707). Antalya.
- Ceylan, S. (2012). “Kırsal Mimarinin Örneklerinden “Serenler”in Coğrafi Açidan İrdelenmesi”. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21, 151-168.
- Doğanay, H. ve Zaman, S. (2015). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. (Güncellenmiş 5. Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Doğaner, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. İstanbul: Çantay Yayınevi.
- Hadimli, H. (2019). “Değişen Ekonomik Yapılar, Değişime Direnen “Yapılar”: Anadolu’nun Ambarları”. Mustafa Uslu ve diğ., (Ed.). *İnsan ve Medeniyet Araştırmaları* (ss.394-402). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Köksal, A. (1982). *Türkiye’nin Genel ve Turizm Coğrafyası*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Özgüç, N. (1998). *Turizm Coğrafyası Özellikler-Bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Zaman, M. (2012). *Trabzon ilinin Turizm Coğrafyası, Potansiyel-Alternatifler-Planlama*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yay. No:999, Edebiyat Fakültesi Yay. No:137, Araştırmalar Serisi No: 113.